ᲐᲡᲣᲠᲔᲚᲘ ᲣᲛᲪᲘᲠᲔᲡᲝᲑᲘᲡ ᲙᲣᲚᲢᲣᲠᲣᲚᲘ ᲛᲐᲠᲨᲠᲣᲢᲘ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲨᲘ

ܐܘܪܚܐ ܡܪܕܘܬܢܝܬܐ ܕܐܬܘܪܝܐ
ܕܙܥܘܪܘܬܐ ܓܘ ܓܘܪܓܝܐ

CULTURAL ROUTE OF THE ASSYRIAN MINORITY IN GEORGIA

ევროკავშირი
საქართველოსთვის
The European Union for Georgia

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE
ევროპის საბჭო

ავტორი: **თათია ღვინერია**
შესავალი თავების ავტორი: **ალექსანდრა ველოი-მატეუ**

ܣܘܦܪܐ: ܛܐܛܝܐ ܓܒܝܢܪܝܐ
ܣܘܦܪܐ ܕܦܬܓܡܐ ܕܡܥܠܘܬܐ: ܐܠܟܣܢܕܪܐ ܒܠܘܝ-ܡܬܐܘ

Author: **Tatia Gvineria**
Author of introduction texts: **Alexandra Veloy-Mateu**

ევროკავშირი საქართველოსთვის
The European Union for Georgia

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE
ევროპის საბჭო

ეს სამუშაო შეესაბამება სასწავლო მასალას რომელიც თანხვედრაშია რეგიონული ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქარტიის 8 (1)გ და 7(3) მუხლებთან.

ܐܗܐ ܦܘܠܚܢܐ ܝܕܥܬܢܐ ܝܠܗ ܚܕ ܡܠܘܐܐ ܕܡܠܦܢܘܬܐ ܕܡܬܒܢܐ ܡܢܐ ܚܕ ܩܢܘܢܐ ܕ8 ܕܝܒܩܐ ܕܐ ܦܬܐ ܕ(1)
ܘܩܢܘܢܐ ܕ 7 ܕܝܒܩܐ ܕܐ ܦܬܐ ܕ(3) ܡܘܕܝܢܐ ܚܢܕ ܩܢܘܢܐ ܕܐܘܪܘܦܝܐ ܡܘܕܘܦܝܢܬܐ ܩܐ ܣܘܦܪܝܐ ܕܠܫܢܐ
ܕܙܥܘܪܝܘܬܐ.

This work corresponds to a teaching material in conformity with Articles 8 (1)g and 7 (3) of the European Charter for Regional or Minority Languages.

© ევროპის საბჭო/Council of Europe 2017

© ܡܘܬܒܐ ܕܐܘܪܘܦܐ

პუბლიკაციაში წარმოდგენილი მოსაზრებები ეკუთვნის ნაშრომის ავტორებს და შესაძლოა არ ემთხვეოდეს ევროპის საბჭოს და ევროკავშირის ოფიციალურ პოლიტიკას.

ܚܫܒܢܘܬܐ ܡܘܚܘܝܬܐ ܒܗ ܕܐܗܐ ܥܒܕܐ ܝܢܐ ܡܢܐ ܠܣܘܦܪܐ ܕܦܘܠܚܢܐ ܘܦܪܨܘܦܐ ܕܝܢܝܗܝ
ܕܦܘܠܝܛܝܩܝ ܕܡܘܬܒܐ ܕܐܘܪܘܦܐ ܘܚܘܝܕܐ ܕ ܐܘܪܘܦܐ.

The opinions expressed in this work are the responsibility of the authors and do not necessarily reflect the official policy of the Council of Europe and the European Union.

სარჩევი | ܟܘܠܕܐ

ასურელი უმცირესობის ისტორია საქართველოში 5

ܬܫܥܝܬܐ ܕܡܪܕܘܬܐ ܙܥܘܪܝܘܬܐ ܥܠ ܒܓܘܪܓܝܐ 7

History and culture of the Assyrian minority in Georgia 9

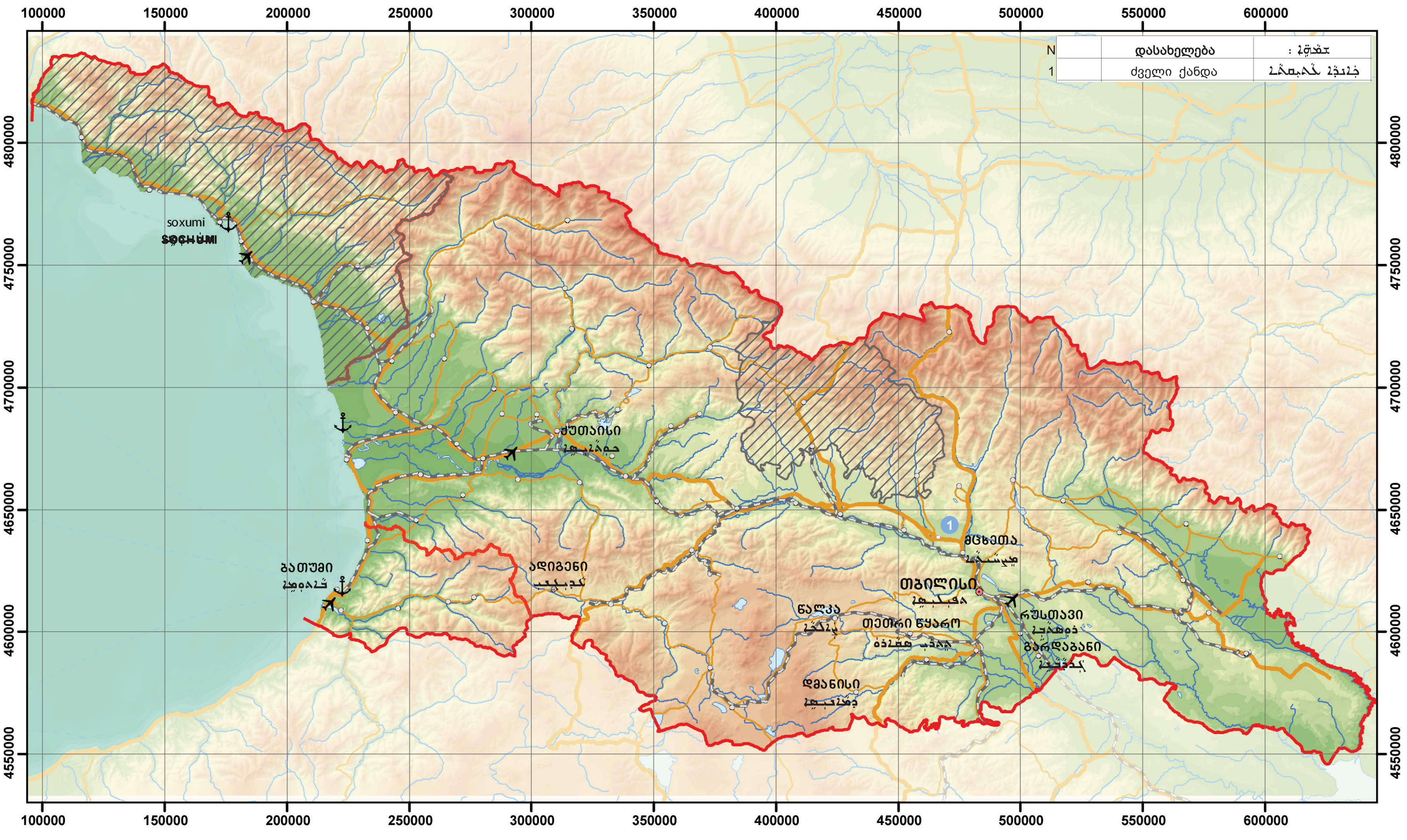

N
დასახელება
1
ძველი ქანდა
soxumi
SOCHUMI
ქუთაისი
ბათუმი
ადიგენი
მცხეთა
თბილისი
წალკა
თეთრი წყარო
რუსთავი
გარდაბანი
დმანისი
100000
150000
200000
250000
300000
350000
400000
450000
500000
550000
600000
4550000
4600000
4650000
4700000
4750000
4800000

ასურელი უმცირესობის ისტორია საქართველოში

ასურელი მამების სახელით ცნობილი ასურული ქრისტიანი სასულიერო პირები საქართველოში მეექვსე საუკუნეში ჩამოვიდნენ და მნიშვნელოვნად შეუწყეს ხელი ქრისტიანობის განვითარებას და ბერმონაზვნობის დამკვიდრებას.საქართველოში თანამედროვე ასურულთა დასახლება მეთვრამეტე საუკუნეში დაიწყო, როდესაც მეფე ერეკლე მეორემ ასურელი ლტოლვილები კახეთის რეგიონში დაასახლა. მეცხრამეტე საუკუნის მეორე ნახევარში და მეოცე საუკუნის დასაწყისში, საქართველოში სპარსეთიდან და თურქეთიდან უფრო მეტი ასურელი ჩამოვიდა რამდენიმე ნაკადად. ისინი თბილისში, ზესტაფონში, ქუთაისში, სამტრედიაში, სენაკში, ბათუმსა და გარდაბანში, სოფელ ძველ ქანდასა და მცხეთაში დასახლდნენ. ასურელები საუბრობენ ასურულ ენაზე და იყენებენ ასურული ენის დამწერლობას, თუმცა ლინგვისტური ასიმილაცია აქტიურ სტადიაშია. ასურული ენა გამოიყენება სახლში და თემებს შორის საკომუნიკაციოდ. საქართველოში ასურელები ცნობილი იყვნენ როგორც შესანიშნავი ხელოსნები, მშენებლები და მხატვრები. მათ მოხატეს საქართველოს საპატრიარქოს პირველი შენობის ინტერიერი, უზენაესი სასამართლო, ოპერა, საქართველოს სახელმწიფო უნივერსიტეტი და სხვა მრავალი ადგილი.

საქართველოსთან მჭიდროდ დაკავშირებული ცნობილი ასურელი მოღვაწეები საქართველოში:

- გივარგიზ ავდიშუ (გიორგიევ ავდიი კაშა ოდიშო, 1888-1946) – ასურული გაზეთის „ქუხვად'მადინხას" მთავარი რედაქტორი, ასურული სკოლის დირექტორი და ასურული გამომცემლობის დამაარსებელი;
- რაბი დავით ილიანი (1910-2000) – მწერალი, პოეტი და მთარგმნელი;
- სერგო აივაზოვი (1926-2014) – უზენაესი სასამართლოს შენობის ერთ-ერთი მომხატველი;
- სარა ბიდბუნოვა (1940) – მომღერალი.

ܡܲܥܠܵܢܬܵܐ ܕܚܲܒܪܘܼܬܵܐ ܐܵܬܘܿܪܵܝܬܵܐ ܓܵܘ ܐܘܿܣܬܪܵܠܝܵܐ

ܒܫܢ̈ܐ ܐܚܪ̈ܝܐ ܦܝܫܐ ܒܢܝܬܐ ܐܝܟ ܕܘܟܢܐ ܡܥܒܕܢܐ ܓܘ ܕܪܐ ܕܝܘܡܢܐ
ܐܝܠܗ̇ ܥܠ ܐܬܪܐ ܕܐܘܣܬܪܠܝܐ، ܘܡܢܠܗ̇ ܚܕ ܡܥܕܢܐ ܡܥܒܕܢܐ ܥܡ
ܡܕܪܫܝܬܐ ܕܡܥܒܕܢܘܬܐ ܘܡܦܝܕܢܗ̇ ܥܡ ܬܠܐܡܬܐ ܕܐܘܫܢܝܘܬܐ. ܓܘ
ܕܪܐ ܕܡܥܝܠܢܘܬܐ ܒܝܕܥܬܐ ܕܡܫܠܡܢܘܬܐ ܒܬܪܝܨܘܬܐ ܡܕܝܢܬܐ ܡܫܝܚܝܐ ܐܬܘܪ̈ܝܐ
ܥܘܦܠܗܘܢ، ܒܥܒܕܐ ܥܠ ܐܘܣܬܪܠܝܐ، ܡܢܐ ܡܘܫܚܐ ܠܗ، ܒܝܕ ܓܘܢܐ ܕܫܝܟ
ܓܘ ܠܘܚܡܐ ܕܡܫܝܚܝܐ ܥܡ ܒܬܪ̈ܐ. ܓܘ ܦܠܓܐ ܡܕܝܢܬܐ ܕܪܒܐ ܕܡܥܒܕܢܐ
ܡܥܘܪܢܐ ܕܪܒܐ ܠܝܒܝܥ ܡܢ ܐܬܪܘܬܐ ܕܐܢܝܫ(ܦܪܝܫܢܐ) ܘܡܫܝܚܢܐ ܐܬܘܪ̈ܝܐ
ܒܘܠܗ ܒܐܪܐ ܒܘܠܗ ܡܫܝܚܠܘܗܝ، ܥܠ ܐܬܪܐ ܕܐܘܣܬܪܠܝܐ. ܘܐܢܫܐ ܐܬܘܪ̈ܝܐ
ܥܪܠܗܘܢ ܓܘ ܡܕܝܢ̈ܬܐ ܕܣܝܕܢܝ، ܡܠܒܘܪܢ، ܒܪܝܣܒܢ، ܥܘܡܐܕܢܝܬܐ،
ܦܝܪܬ، ܟܢܒܪܐ، ܓܝܠܘܢܓ، ܘܢܝܘܟܣܠ ܕܐܘܣܬܪܠܝܐ. ܐܬܘܪ̈ܝܐ
ܡܣܘܪܝܐ ܡܢܐ ܒܝܬܝܢܐ ܕܓܢܒܐ، ܒܡܕܝܢܐ ܘܒܥܕܬܐ ܡܢܐ ܒܝܬܝܢܐ ܐܬܘܪ̈ܝܐ،
ܐܝܬܐ ܓܘ ܡܪܕܘܬܐ ܐܚܬܢܘܬܐ ܦܫܪܐ ܠܗ ܒܝܬܝܢܐ ܐܬܘܪ̈ܝܐ. ܐܬܘܪ̈ܝܐ ܥܡ
ܒܪܢܫܐ ܕܒܝܬܘܪܐ ܡܢ ܥܠ ܕܗܘ ܐܝܕܢܐ ܓܘ ܒܝܬܐ ܘܠܒܪ ܡܢ ܒܝܬܐ
ܡܣܘܪܝܐ ܡܢܐ ܒܝܬܝܢܐ ܕܓܢܒܐ.

ܐܬܘܪ̈ܝܐ ܓܘ ܐܘܣܬܪܠܝܐ ܦܝܫܐ ܡܢܐ ܒܚܕܝܬܐ ܐܝܟ ܥܘܡܬܐ ܪ̈ܒܐ ܕܥܡܐ، ܘܡܡܢܝܢܐ
ܒܥܘܡܩܘܬܐ، ܒܪܝܟܘܬܐ، ܒܝܬܐ ܕܐܬܪܘܬܐ ܘܡܕܝܢ̈ܬܐ ܕܥܘܠܐ.

ܐܬܘܪ̈ܝܐ ܓܘ ܐܘܣܬܪܠܝܐ ܒܥܘܠܚܢܐ ܕܝܪܬܘܬܐ ܒܥܒܕܐ ܡܢܐ ܪ̈ܒܐ ܥܡ ܫܘܒܩܢܐ
ܓܘ ܝܘܡܢܐ ܡܕܥܢܐ ܕܓܝܠܐ ܕܦܠܝܛܝܩܝܐ، ܒܝܕ ܕܒܢܐ ܝܠܟܢܐ ܕܐܬܪܐ، ܓܝܠܐ
ܕܐܬܘܦܪܐ، ܒܝܕ ܥܘܬܪܐ ܕܐܘܣܬܪܠܝܐ ܘܪ̈ܒܐ ܕܘܡܝܐ ܦܪܝܫܐ.

ܐܵܬܘܿܪ̈ܵܝܹܐ ܡܫܲܗܪܹ̈ܐ ܕܕܵܪܵܐ ܥܸܣܪܵܝܵܐ ܓܵܘ ܓ̰ܘܿܪܓ̰ܝܼܵܐ:

ܓ̰ܝܘܿܪܓ̰ܝܣ ܐܲܒ݂ܕܝܼܫܘܿܥ (ܓ̰ܘܿܪܓ̰ܝܼ ܐܸܒ݂ܝ ܩܵܫܵܐ ܐܲܒ݂ܕܝܼܫܘܿܥ،
(1888-1946)، ܡܕܲܒܪܵܢܵܐ ܕܐܸܣܦܲܪܵܝܵܬܵܐ ܕܟܘܿܟܒ̈ܵܐ ܕܡܲܕܝܼܢ̄ܵܐ، ܘܡܲܟܬܒܵܢܵܐ
ܡܕܲܒܪܵܢܘܼܬܵܐ ܕܐܵܬܘܿܪ̈ܵܝܹܐ ܗܘܵܐ ܠܹܗ ܡܕܲܒܪܵܢܘܼܗ.

ܪܵܒܝ ܝܘܿܐܹܝܠ ܝܵܠܕܵܐ (1910-2000) ܟܬܵܒ݂ܵܐ، ܡܫܘܿܚܵܐ، ܘܡܬܲܪܓܡܵܢܵܐ.

ܫܪܠܦ ܝܲܦܘܼܦ (1926-2014) ܚܲܕ ܡܸܢ ܩܲܕܡܵܝܹ̈ܐ ܕܝܲܢܵܝܹ̈ܐ ܕܝܗܒ ܕܒܢܵܐ ܝܲܠܕܵܐ
ܕܓ̰ܘܿܪܓ̰ܝܼܵܐ.

ܫܵܡܘܼ ܝܲܥܩܘܿܒܘܿܦ (ܒ.1940)، ܪܲܡܙܵܐ.

HISTORY AND CULTURE OF THE ASSYRIAN MINORITY IN GEORGIA

The Assyrian Christian clergymen, known as the Assyrian Fathers, came to Georgia in the sixth century and significantly contributed to the development of Christianity and the establishment of monasticism. Modern Assyrian settlement in Georgia started in the eighteenth century, when King Erekle II settled refugee Assyrians in the Kakheti region. During the second half of the nineteenth and early twentieth centuries, more Assyrians came to Georgia in several waves from Persia and Turkey. They settled in Tbilisi, Zestaponi, Kutaisi, Samtredia, Senaki, Batumi and Gardabani, and in the village of Dzveli Kanda in Mtskheta district.

The Assyrians speak Assyrian language, although linguistic assimilation seems to be underway. Assyrian language is used at home and as a means of communication with the community. Assyrians in Georgia are well-known artisans, builders and painters. They painted the interior of the first building of Patriarchy in Georgia, the Supreme Court, the Opera House, Tbilisi State University and many other places.

Distinguished Assyrians in Georgia:

- Givargiz Avdishu (Giorgiev Avdii Kasha Odisho, 1888-1946), editor-in-chief of the Assyrian newspaper Kukhva D'Madinkha, headmaster of the Assyrian school, founder of the Assyrian Printing House;
- Rabi Davit Ilian (1910-2000), writer, poet and translator;
- Sergo Aivazov (1926-2014), one of the painters of the Georgian Supreme Court building;
- Sarah Bidbunova (b.1940), singer.

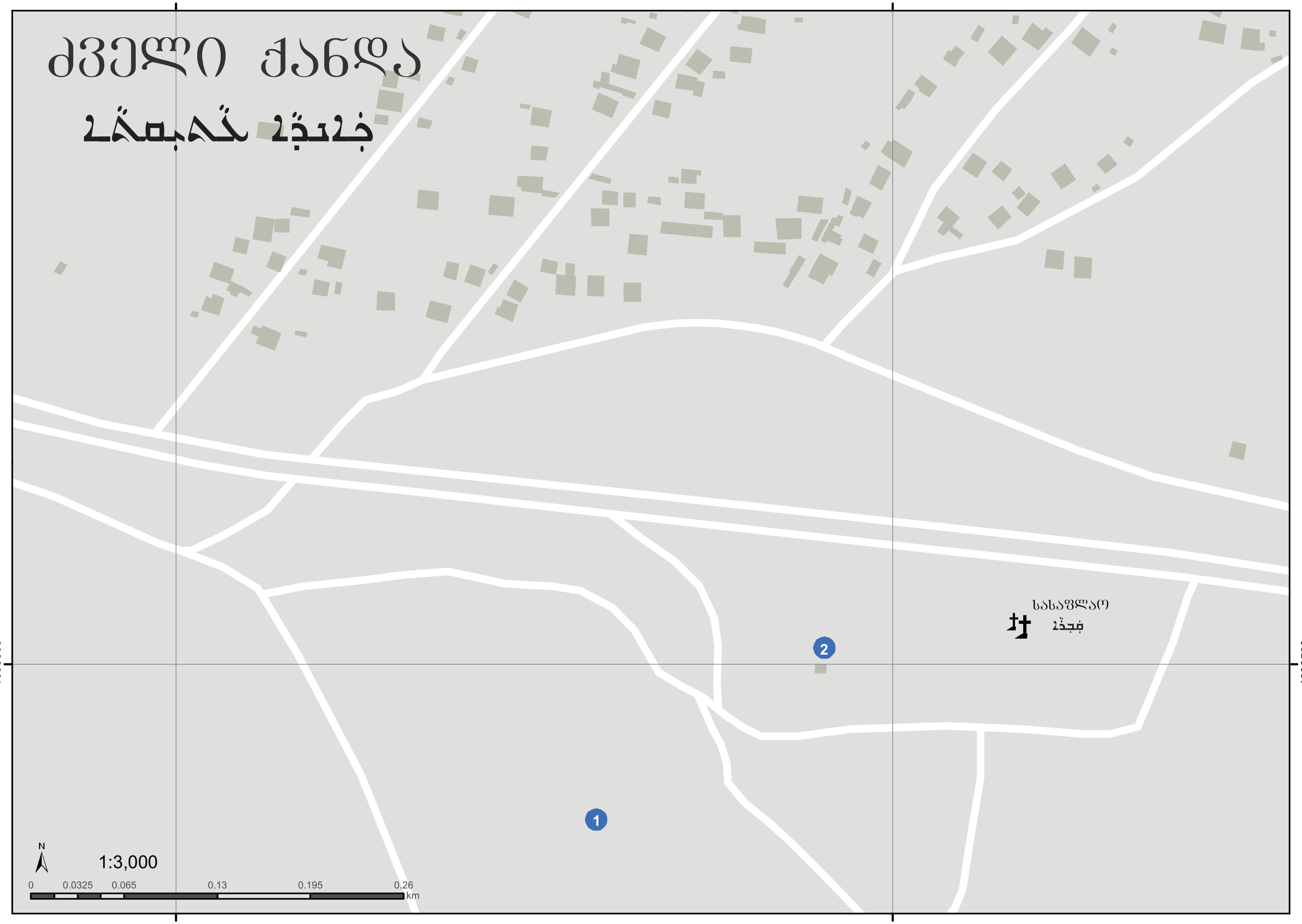
ძველი ქანდა
სასაფლაო
466000
466500
4638500
1
2
N
1:3,000
0
0.0325
0.065
0.13
0.195
0.26
km

მცხეთის მუნიციპალიტეტი, მცხეთა-მთიანეთის რეგიონი

ܡܘܢܝܼܣܝܼܦܵܠܝܼܛܹܝ ܕܡܲܨܟ݂ܹܬ݂ܵܐ - ܡܬܝܐܢܝ. ܢܘܼܚܵܬ݂ܵܐ ܕܡܲܨܟ݂ܹܬ݂ܵܐ

MTSKHETA DISTRICT, MTSKHETA-MTIANETI REGION

1 **მცხეთა, ძველი ქანდა გეორგსტალი, ღვთის-მშობლის მიძინების ეკლესია.** ღვთისმშობლის მიძინების სახელობის ეკლესია აშენდა 1997 წელს.

ܥܘܼܡܪܵܐ ܕܫܘܼܢܵܝܵܐ ܕܡܪܝܼܡ ܒܬܘܼܠܬܵܐ ܦܥܠܝܗ ܒܢܝܵܐ ܠܹܗ
ܥܠܵܐ ܫܡܗܵܐ ܕܓܢܒܪܵܐ ܠܹܗ ܒܫܢܬܵܐ ܕ 1997

Church of the Assumption of the Virgin Mary, Dzveli Kanda-Georgstal. The church was built in 1997.

2 **მცხეთა, ძველი ქანდა გეორგსტალი, ცამეტი წმ. ასურელი მამის სახელობის ეკლესია.** ეკლესია 2013 წელს სოფლის მოსახლეობის მონაწილეობით აშენდა. ტაძრის არქიტექტორია გოდერძი ოსიპოვი.

ܥܘܼܡܪܵܐ ܕܬܠܵܬܲܥܣܲܪ ܐܲܒ݂ܵܗܵܬ݂ܵܐ ܐܵܬܘܿܪܵܝܹܐ ܒܩܘܼܪܒܵܐ
ܕܒܢܝܵܐ ܕܩܪܝܬܵܐ ܕܓܢܒܪܵܐ ܦܥܠܝܗ ܒܢܝܵܐ ܠܹܗ ܒܫܢܬܵܐ ܕ
2013. ܐܲܪܕܟܠܵܐ ܝܠܗ ܓܘܕܪܕܙܝ ܐܘܣܝܦܘܦ.

Dzveli Kanda-Georgstal, Church of the Thirteen Assyrian Fathers. The church was built in 2013 with the participation of villagers. The architect is Goderdzi Osipov.

ܐܓܪܬܐ ܕ ܙܕܩܐ ܕ ܠܫܢܐ ܡܠܟܘܬܢܝܐ ܐܘ
ܕܙܥܘܪܘܬܐ ܕ ܐܘܪܘܦ ܝܠܗ ܐܓܪܬܐ
ܕ ܗܘܝܟܪܐ ܕ ܡܘܬܒܐ ܕ ܐܘܪܘܦ
ܘ ܒܡܥܕܪܢܘܬܗ ܡܢ ܢܛܪܬܐ ܕ ܠܫܢܐ
ܕܙܥܘܪܘܬܐ ܥܒܝܕܢܐ ܕ ܐܬܪܐ.
ܠܝܕܥܬܐ ܡܘܣܦܬܐ ܒܘܬ ܡܘܬܒܐ
ܕ ܐܘܪܘܦ ܘ ܐܓܪܬܐ ܕ ܙܕܩܐ ܕ ܠܫܢܐ
ܡܠܟܘܬܢܝܐ ܐܘ ܕܙܥܘܪܘܬܐ ܚܙܝ ܠܗ
ܐܬܪܘܬܐ:

coe.int/minlang
coe.int
coe.ge

რეგიონული ან უმცირესობათა ენების
ევროპული ქარტია წარმოადგენს
ევროპის საბჭოს კონვენციას, რომელიც
ხელს უწყობს იმ უმცირესობათა ენების
დაცვას, რომლებზეც ტრადიციულად
საუბრობენ ქვეყანაში.
რეგიონული ან უმცირესობათა
ენების ევროპული ქარტიისა და
ევროპის საბჭოზე დამატებითი
ინფორმაციისათვის გთხოვთ, ეწვიოთ
ჩვენს ვებგვერდებს:

coe.int/minlang
coe.int
coe.ge

AII
KAT

ܡܘܬܒܐ ܕ ܐܘܪܘܦ ܚܕ ܫܘܬܐܣܐ ܡܬܡܕܡܝܢܐ ܝܠܗ ܠܗ
ܢܛܪܬܐ ܕ ܙܕܩܐ ܐ̄ܢܫܝܐ ܒܐܘܪܘܦ. ܡܘܬܒܐ ܒܫܒܥܐܝܠܗ ܡܢ
47 ܐܬܪܘܬܐ ܘ 28 ܡܢܝܗܝ ܕܝܠܗ ܗܕܡ̈ܐ ܕܚܘܝܕܐ ܕ ܐܘܪܘܦ.
ܟܠܗܘܢ ܐܬܪܘܬܐ ܗܕܡ̈ܐ ܕܡܘܬܒܐ ܕ ܐܘܪܘܦ ܡܬܘܪܝܘܗܝ
ܠܐܓܪܬܐ ܐܘܪܘܦܝܬܐ ܕܙܕܩܐ ܐܢܫܝܐ- ܗܘܝܟܪܐ ܒܫܡܐ ܠܫܡܬܐ
ܡܘܪܝܘܢ ܒܝܫܢܐ ܕܢܛܪܬܐ ܕܙܕܩܐ ܐ̄ܢܫܝܐ ܘ ܕܝܡܘܩܪܛܝܐ ܘ
ܪܫܝܡܘܬܐ ܕܡܫܘܕܥܐ. ܒܗ ܕܝܢܐ ܕܙܕܩܐ ܐ̄ܢܫܝܐ ܐܘܪܘܦܝܐ
ܦܩܘܕܝܬܗ ܥܠ ܢܛܪܬܐ ܕ ܐܓܪܬܐ ܗܝܢ ܒܐܬܪܘܬܐ ܗܕܡ̈ܐ ܕ
ܡܘܬܒܐ ܕܐܘܪܘܦ.

ევროპის საბჭო არის ადამიანის უფლებათა მოწინავე ორგანიზაცია კონტინენტზე. იგი 47 წევრი სახელმწიფოსაგან შედგება, რომელთაგან 28 ევროპის კავშირის წევრიცაა. ევროპის საბჭოს ყველა წევრმა სახელმწიფომ ხელი მოაწერა ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციას – ხელშეკრულებას, რომელიც გამიზნულია ადამიანის უფლებების, დემოკრატიისა და კანონის უზენაესობის დასაცავად. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო ზედამხედველობს კონვენციის შესრულებას წევრ სახელმწიფოებში.

ევროკავშირი
საქართველოსთვის
The European Union for Georgia

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

ევროპის საბჭო